ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 142. У Новом Саду, у уторак 5. (17.) децембра 1895. Год. XI.

РАДЊА СИНОДА.

Синод се јуче састао да настави свој посао, који је сам прекинуо. На првоме месту биће избор будимског епископа. Као што смо с поуздане стране извештени, избор вршачког епископа не ће се овом приликом свршити, него ће та епископска катедра остати упражњена. Синод се сад не би ни састајао, нарочито не би сад у сред зиме, да се с највишег места није замерило, што се још прошлог заседања није свршио избор будимског епископа.

Ми смо у своје време известили, како је текла ствар. Прошлог заседања била је прва тачка дневног реда избор будимског епископа. Али епископи су ту тачку скинули с дневног реда, док се не договоре о личности. У договарању прошло је неколико дана патријарх је све чекао, да епископи изнесу у седници ствар о избору епископа. Владике то нису учиниле, те тако у последњој седници патријарх покрене питање о избору епископа. *Али на велико изненађење патријархово, епископи изјаве, да они не ће бирати, јер треба радити на томе, да се та дијецеза укине.* Патријарх се томе опирао, но синод закључи у том смислу, а патријарх уложи свој сепаратни вотум.

Нема сумње, да је патријарху незгодно пао овај закључак. Министар председник Банфи хоће да сазове синод, патријарх право синода рекламира за себе, и круна решава по предлогу патријарховом. Прва тачка дневног реда била је избор будимског епископа, и синод без сваког повода ту тачку скине с дневног реда.

Тешко је пронаћи узрок зашто је синод тако радио. „Да се укине будимска дијецеза“ — то смо чули као разлог; али такав разлог никад не би требао синод да изусти. Свака црква нерадо укида дијецезе. Један писац је рекао, „да је за цркву укидање дијецезе оно, што је за државу изгубљена битка.“ Не знамо је ли баш увек тако, али кад се укида једна дијецеза, то је увек знак, да се с црквеног гледишта напушта један терен. Но ако други фактори и могу старо црквено гледиште изгубити из вида, синод као највиша црквена власт и врховни чувар црквених интереса не би смео да се заузме за укидање дијецеза.

Некад се и на нашем сабору заузимало за укидање дијецезе, но то је зацело била погрешка. Ако будимска дијецеза и броји само 20.000 душа, нама у Угарској није ни једна душа српска на одмет. А управа дијецезе свакојако је неки центар, који одржава црквену и народну свест. Састаје се епархијска скупштина, састају се епархијске власти, одржавају се традиције, људи се познају и знају, да су један за другог везани — све то припомаже, да се процес нестајања Срства у будимској дијецези, ако и *не задржи*, а оно свакојако *продужи*.

Материјална страна овог питања не може се узимати у обзир. Али и ту нема никаквих тешкоћа, јер се наши епископи имају откуд издржавати. Имају свој неприкосновени фонд, који се и онако не употребљава на друге цели.

Никаквих разлога дакле нема за укидање будимске дијецезе. Ако се и хоће, да се горњокарловачка дијецеза преполови, па да се нова епископија установи са седиштем у Загребу, нека буде и тако, *није нужно да се једна дијецеза укида, да би се друга могла подићи.* Бар је чудновато, да синод предлаже такав начин за подизање једне нове епископске катедре.

Синод је још једну околност изгубио из вида. Код сваке акције мора се мислити и на последице. Кад се сиђа један предлог с дневног реда, кад се каже не ћемо да бирамо, онда би конзеквенција захтевала, да се код те одлуке и остане, ма од горе и други ветар дувао. Но то се не ће учинити, а предвидети се могло, да горе та синодска одлука не ће бити добро примљена — нашто је било силом изазивати сукобе?!

Ми смо одмах рекли, да се синод затрчао, кад није хтео да бира, и догађаји су нам дали за право.

Синод ће данас или сутра свршити избор, и ми му желимо сретан рад!

КО ИМА ПРАВО?

II.

Јесмо ли ми, у чланку своме, коме „Обзор“ — багателишући наше знање повесничко — толико замера, заиста рекли што год, што не би на истини основано било?

По „Обзору“ римокатолицизам не би ни близу био онаки, како смо га ми окарактерисали, но би био чист и као сунце јарко светао, био би од овога, шта више, светлији, јер и ово има пега, само их он једини нема, само је он — као и папа му — беспрекоран и непогрешив.

Повесница света пак, која једнаком мером мери дела — и недела — свију народа и вера, о римокатолицизму сасвим друкчије гуди.

Повесница света нам казује, да се пре својих не пуних деветнаест столећа у далеком Витлејему родио Исус Христос и да је установио веру, бољу и вреднију од свију дотадањих вера, а бољу с тога, што је на заставу своју написала узвишену, свету идеју једнакости и братства међу свима људима и народима.

Сам божанствени оснивач ове нове вере био је оличена љубав и милошта, благост и доброта, трпљивост и човекољубље. Он никад није у своме племенитоме срцу осећао ни искрице мржње и пакости ни према душманима својим. **„Христово је срце само љубити, а уста му само благосиљати знала.“**

„Als ein Herz in der Brust
Trug er die Sonne
Die rothe flammende Sonne;
Und das rothe flammende Sonnenherz
Goss seine Gnadenstrahlen
Und sein holdes liebseliges Licht
Erleuchtend und wärmend
Über Land und Meer.“

(Хајне.)

Па како је Исус Христос, узор свију божанских и људских врлина, своју узвишену, свету веру проповедао и међу људима ширио?

Он је то чинио оном достојанственошћу, која доликује богочовеку, који ни за часак не сумња, да, кад било, мора сјајну победу одржати светлост над мраком, добро над злим, истина над лажи.

Нигде ни помена нема о томе, да је Исус Христос веру своју и коме наметао, да је и кога присиљавао, да уза њ пристане, па ако ко не би хтео, да га је гонио и да је и коме повредио и длачицу на глави.

А римокатолицизам?

Римокатолицизам је потоцима крвцу људску пролевао и читаве земље и народе мачу и огњу предавао, ако не би хтеле да пригрле учење његово, које није увек исто, што и учење Исуса Христа, спаситеља света!

Кажу ли ово само протестантски писци повеснице света?

Или зар и римокатолички историописци не признају, да је римокатолицизам водио све оне крваве, нападајне војне, које смо ми у своме чланку навели и њему грех уписали?

Али да, он је те војне водио противу отпадника од вере римокатоличке, противу јеретика!

А је ли, питамо ми, пред Богом и пред његовом неумитном правдом то какав страшни, неопростиви грех и злочин, одвојити се — у своме мишљењу и веровању — од прописа вере и цркве римокатоличке? Је ли злочин, не признавати римпапу као главу своје цркве?

Ако би сви они људи, који то не чине, грешници и злочинци били, онда би таких било неких четрнаест стотина милијона, а само би двеста милијона било праведника, јер само толико њих признају веру римокатоличку као праву и једино спасоносну, а папу као старешину своје цркве.

Или су само ови — римокаголици — Богу угодни и повољни, а сви други су му мрски и одвратни, сви други су његова пасторчад, која није вредна љубави и милости његове и коју би на ломачи сажећи или на други који начин уништити требало?

Овако што о свемилостивом, сведобром, свеблагом Богу, праведном творцу и оцу свију људи, може мислити само његов највећи и најбезочнији хулитељ.

Није то дакле — пред неумитном правдом Божјом — никакво нечовештво бити јеретиком.

Из повеснице света зна се, да је јеретика увек било.

„Нису ли“ — говори бесмртни Ка-

ЛИСТАК

ВАЈАРСКА ИЗЛОЖБА ЂОКЕ ЈОВАНОВИЋА У НОВОМЕ САДУ.

(Један разговор у новосадској „српској читаоници“. — На изложби. — Разговор после изложбе.)

Седим једнога дана после ручка у читаоници, пијем каву и читам. На једаред ослови ме неко по имену. Кад се окренух, а оно стоји мој поштовани пријатељ г. С, те ми урођеном грациозношћу пружа руку у руковање.

— Ако бих Вас смео замолити само за неколико речи.

— Молим, с драге воље. Тим пре, што ми и тако ретко пада у део уживање, да се с *Вама* могу разговарати.

— Ви сте сувише љубазни.

— Не, ја немам обичај ласкати, па ни онда, када се с госпођицама на забавама разговарам.

Госп. С. се значајно насмеја и понуди, да идемо за други сто. Седосмо, и госп. С. поче своју тајанствену причу:

— Писао ми Ђока Јовановић, вајар. Ви га, без сумње, знате. Он је сада у Београду. Приређује тамо изложбу, па би дошао и амо у Нови Сад. Он би био спреман евентуално да дође и на дефицит . . .

— Наравно, јер појам „српска уметност“ инволвира у себи увек велику дозу материјалнога дефицита.

— Ко зна? упаде у реч г. С. Можда и каквога другог, не само материјалног . . . Него сам хтео да и Вас запитам, шта *Ви* мислите о тој ствари, би-ли се могла овде та изложба приредити и како? Јовановић ме је замолио, да му *искрено* јавим.

— Драги господине. Ви знате . . .

— Pardon да вас за часак само прекинем.

— Молим.

— Имајте на уму, да је Јовановићева жеља, да своје радове прикаже интелигентној српској публици Новога Сада, места, у коме се родио. Он хоће да дође амо, да нама новосадским Србима и интелигентним људима, покаже своје радове; да видимо, да Срби и у вајарској вештини имају преставника. Јовановић ће, као што рекох, бити задовољан, ако му српска новосадска интелигенција и ђачка омладина дође види радове и буде задовољна са њима. *То* он жели, *шо* хоће, па ма морао нешто и из свог џепа рескирати.

— Господин је Јовановић одиста прави вештак, добар родољуб и добар Новосађанин. Ја само то могу видети из његових речи. Изложба без дефицита не може проћи. С тиме смо канда и он и ми на чисто. Сада је само питање, неће ли тај дефицит бити и сувише велик, тако, да неће стајати у пропорцији с постигнутим моралним успехом?

— То имате право.

Окуражен тим речима г. С-а, је наставих:

— Наша новосадска публика, на коју би могли рачунати, и сувише је мала. То ћете дозволити. Улазна цена не сме бити велика. Јелте? Па замислите сада: мала публика, а ниска цена Ево да израчунамо — наравно од прилике — колики би био maximum прихода, а госп. је Јовановић и тако јавио колико ће он трошка имати. Верујте, диференција ће бити и сувише велика. То би била материјална страна његова подузећа. Ја верујем, да ће г. Јовановић хтети подмирити дефицит, али ми опет не смемо дозволити, да тај дефицит буде тако велики, да г. Јовановић, поред све своје добре воље, добије можда рђав појам о својим интелигентним земљацима.

Госп. С. извади своју елегантну писаљку и стаде да рачуна. Пошто смо били на чисто с материјалном страном и уверисмо се „црно на бело“, да би г. Јовановић имао поред разочарења, да плати и лепу сумицу из свога џепа, ја наставих разговор с г. С-ом:

— Него сада настаје најделикатније питање, питање о моралној страни и успеху изложбе, а г. Јовановић као прави вештак, на то највише полаже. Верујте, драги господине, ја се јако бојим баш моралнога дефицита.

— И ја, упаде у реч г. С. и добродушно се насмеши.

— Веома ми је мило, да се и у томе слажемо. Ја ћу порадити код новина, да заинтересујемо нашу публику за ту изложбу. А и ви би били тако добри, да тако исто заинтересујете онај круг, у коме се крећете. А и ја ћу се заузети у круговима, у које долазим и међу мојим младим пријатељима из гимназије. Сада настаје питање: је-ли то доста? Хоће-ли бити успеха? Изложбе имају само онда успеха, када их публика посећује, што се за њих интересује, што осећа *потребе*, да их види. А то ће бити онда, када буде имала разумевања за њих.

— Добро. Али како ће добити разумевања за те ствари?

— Веома згодно питање. Добиће их васпитањем, у које спадају изложбе. Дозволите, да вас подсетим на наше дане у Пешти. Сећате-ли се, како смо се тамо често, по читаве сахате разговарали, шта Тен пише о вајарству у својој „историји уметности“.

— Ох, сећам се. Сећам врло живо.

— Па онда, зар се не сећате, како смо се дивили Кастелару, са колико је разумевања и усхићења писао велики Шпањолац у својим „Erinnerungen an Italien“ о италијанскоме вајарству и његовим дивским преставницима.

— Живо се сећам свега тога. Знам, и како смо после тога читања и тих разговора ишли по галеријама и гледали вајарске работе, и када би била расписана какова награда, како смо гурмански ишчекивали, да видимо, како је који вајар схватио и преставио коју идеју... Него ја се сећам још нечега. Сећам се и тога, како сте ви у „Hôtel Hungaria“ у Пешти сахатима седели поред Vicomtesse d' Anselme, кад се с истока враћала у Париз, и гледали, како „у блед камен реже лица“. Не знам само, јели то био ентузијазам за лепе вештине, или — за лепу Францускињу?

— Ах, драги господине, Ви сте злопамтило. Али махните сада духовиту виконтесу. Sie hat schon lange — што рекао Хајне — mein Bild geworfen in die Polterkammer der Vergessenheit. Човек мора *читати* о тим стварима, мора *имати прилике*, да види вајарске работе, и *сравњивати*, како је једну и исту идеју схватио који уметник. То се зове васпитање у уметности. Али где су ти услови, где је могућност за то овде? Шта ћете овде да читате о томе? Шта имате овде да видите? Како онда да се „воспитате“? Како да осетите потребу за то? Друго је нешто Нови Сад, а друго Пешта и Београд. Верујем, да господин Јовановић има бриљантан моралан успех у српској престоници.

стелар — „јеретици постали, кад и Христос, и нису ли се раширили — у првих пет столећа — све до Тертулијана и Оригина? Нису ли Марсилије из Падове и Авеларад њихови прејемници? Није ли им прејемник и Ђордано Бруно и други мислиоци, који поникоше с развитком уметности? Нису ли им прејемници и Јансенисте, Галиканци и Регалисте, који се истакоше у шеснаестом столећу? Нема ли јеретика још и дан данас? Није ли јеретичка и школа католичка, којој је вођа гроф Монталамбер? Нису ли Фалу, Хије, Борда де Мулен и други велики мислиоци све сами јеретици? Па, када у колу саме римокатоличке цркве — а друкчије не може ни бити — не влада једно мишљење и уверење, нашто онда силом натеривати друге људе, да се с римокатолицима слажу?“

Па ко то чини, ко — као римокатоличка црква — крваве, нападајне војне води противу друговераца, тај најдрскијим начином **„обара науку Христову и ради као Мухамед, а не као Исус, који је свет спасао.“**

Али „по средовечном државном праву“ — вели „Обзор“ — „хереза је била сматрана државним злочином, пресуђујући дакле прогон секте Албиженаза не треба упадати у анахронизам, па га по данашњим назорима пресуђивати.“

У старих, незнабожачких Римљана је постојао закон, да зајмодавци, ако се друкчије не могу да наплате, могу дужника на делове пресећи, па сваки себи по један део узети.

Је ли овај закон и када на вечној правди и правици Божјој основан био?

А је ли на правди и правици Божјој основан био и који закон у веку хришћанства — а особито дванаест стотина година после Христа, када су вођене војне противу Албиженаза — који налаже, да се на ломачи спаљује јеретик, који и није од хришћанске, но само од римокатоличке цркве одступио? Да ли се она власт, која по таком неправедном и нечовечном закону хришћанина осуди, а и она, која смртну осуду изврши, може у истини, а не само по имену хришћанском називати?

А мисли ли „Обзор“, да су Албиженси — и други јеретици — били тврђи од гвожђа и камена, па да их није — као и друге крштене и некрштене душе — жегло, када се ломача разбуктала и када су их њезини пламенови обухватати почели?

А не зна ли „Обзор“, да су још Омирови јунаци — две хиљаде и четир стотине година пре Албиженаза — јаукали, кад год би који јачи ударац задобили?

А не зна ли „Обзор“, да су и песме трубадура — песника јужне Француске — пуне славопоја љубави и јунаштву пре албиженских бојева, а иза њих пак одишу тешком тугом, љутом клетвом и прекором свештенству и папи Иноћентију, окривљујући ове, што им је отаџбина допала грдних јада и срамоте?

„Обзор“ још вели, да је римокатоличка црква гонила Албижензе због науке њихове, убитачне за друштво и државу.

А зашто је — та црква — кидисала на протестанте, кад учење ових није било убитачно за државу и друштво?

А зашто је кидисала на православну цркву онако душмански?

Да ли је и учење ове цркве опасно сигурности и јавном моралу? Да ли и православни — заражени манихејским заблудама — на брак ударају?

Па ипак, каква насиља нису починили Латини, подстицани својим свештеницима, на истоку за крстоносних ратова, што мухамеданцима, ал православним Грцима?

Нећемо да понављамо причање — савременика освојења Цариграда (1204) од Латина — грчког историописца, Никите Хонијата, и да рећамо нечувена насиља и скрнављење православних светиња, која признаје и сам папа Иноћентије III., јер за њих нису одговорни само свештеници римски, али зар је и црква римска боље поступала, него од ње вођени и њеним духом задахнути крстоносци?

Није ли зар легат папски, Пелагије, насилно затварао цркве православне, није ли у тавницу бацао православне свештенике и монахе и толике им јаде задавао, да су се Грци једва некако ослободили беде невидовне претњом, да ће своју рођену престоницу — Цариград — оставити и у туђину отићи?

Није ли исти Пелагије дао на острву Кипру на ломачи спалити тринаест православних калуђера, што се противили латинству г. 1225? (Pichler Geschichte d. kirchl. Trennung I. стр. 321. и стр. пред и за њом.)

Радоица

Школски Савет.

✕ У **Ср. Карловци**, 2. (14.) децембра 1895.

Јуче је држао Школски Савет под председништвом Његове Светости патријарха *Георгија* своју седницу. Били су присутни, осим референта Николе Ђ. Вукићевића и перовођа, директор С. *Лагић*, др. Михајло *Полит*, др. Ника *Максимовић* и Теофил *Димић*. Прота *Боровта* изванио је своје одсуство телеграфично.

Прочитани су неки отписи министарства богочасти и јавне наставе. Министар упозорује Школски Савет, да би требало и у српским препарандијама установити *штернате*. Школски Савет, пошто за ово за сада нема средства, узео је отпис министров само на знање.

У ствари спора црквено школске општине арадске са учитељем Миланом *Ђосићем*, министар је телеграфично укинуо решење Школског Савета и обуставио брахијално уведење истога учитеља. Затим је тек стигао министарски отпис, којем иште обавештај у тој ствари, а уједно испричава свој ванредни поступак. Школски Савет је врло неугодно примио тај поступак министров, пошто се таким начином може ујамчена автономија потпуно да изигра, јер министар и без претходног извештаја уништава једно правомоћно решење наше највише школске власти. Решено је, да се поднесе у тој ствари министру опширан извештај и да се остане при правомоћном решењу.

Земаљска влада у Загребу јавља Школском Савету, да је обавестила жупанијске власти ради употребе часловца и мале катавасије, што је Школски Савет одобрио.

Саборски одбор умољава се да одреди исплату од 268 фор. 23 нов. за набавку књига у препарандији пакрачкој.

Умољен је Саборски Одбор, да заменику школског референта за дијецезу горњо-карловачку, Ману *Грбићу*, дозначи на исплату двогодишњи хонорар са 200 фор., а исто тако заменику школског референта за дијецезу пакрачку, Јовану *Ђурићу*, једногодишњи хонорар са 100 фор.

Потврђена је одлука епархијског Школског Одбора у обзиру плате учитеља у *Силбашу*. Потврђена је такођер одлука епархијског Школског Одбора у ствари учитеља пирошког Ђире *Каранашевића*.

Прочитан је извештај о горњо-карловачкој препарандији, која је, као што је познато, претворена у женску препарандију. Уписало се за ову шк. годину у I. разреду 9, у II. разреду 10, у III. разреду 12, а у IV. разреду 5 женских; за IV. разред остало је за ову годину још 13 мушких препарандада. Свега препарандада даклем у горњо-карловачкој препарандији има за ову шк. годину 49. Подељено је на истој препарандији 8 стипендија женскима и 7 мушкима.

На место умрле учитељице ручног рада *Јорговићке* изабрана је Зорка *Лудајић* рођ. Гавански.

На молбу професора сомборске и горњо-карловачке препарандије, да им се плата повиси, решено је, да пошто повишење плата спада у надлежност самог нар. црквеног сабора, да се та молба препоручи Саборском Одбору, да у смислу молбе сходан предлог учини самом сабору.

Ствар деценала односно квинквенала професора на препарандији сомборској *Дамјановића* одложена је до времена, кад исти професор наврши двогодишње привремено службовање на истој препарандији, на коју је као што је познато, са више девојачке школе у Панчеву дошао.

Решено је по предлогу управе препарандије сомборске, да се у женској препарандији, која је, као што је познато, сада одељена од мушке, — нужне адаптације учине.

Решена је молба Стевана В. *Поповића* ради његовог умировљења.

У ствари помоћника учитељског на вишој девојачкој школи у Панчеву решено је, да се нов стечај не расписује, пошто је такови правилно био расписан и они компетенти, који су се јавили, и којих је квалификацију Школски Савет испитао, дошли у кандидацију, да их панчевачка општина бира. У колико иста општина избору приступила не би, то ће именовање следовати.

Осим тога решено је још више предмета мање важности.

Седницу држао је Школски Савет и пре и после подне, те је такову и исти дан довршио.

Нови Сад, 4. децембра 1895.

— **Најновија реклама Калајева.** Чивутска штампа из Пеште и Беча не зна већ, шта ће од радости. Неки енглески новинар *Норман* био је у Србији, па је сада описао свој путопис у „Daily Chronicle“-у. Тај се путопис, шта-ли је, може сматрати за најгаднији нападај на Србију, који је икада изишао. „Славни“ енглески новинар и путописац каже за Београд само толико, да је „мртво место на ушћу Саве у Дунав“, за српску војску, да је „гора и од кинеске и кореанске“, за Србију, „да ће на скоро банкротирати“ и т. д. Наравно, човек би, кад све ово прочита, морао помислити, да то пише какав човек објективан, на кога је Србија учинила тако рђав утисак. Али не лези враже, Норман завршује: Serbia needs a statesman, like Kallay — Србији треба државник, као што је Калај! Само мала деца не могу видети, шта је овде по среди. Откуда долази Норман да просте сва зла на Србију, па да своју грдњу заврши славопојем Калају?! Откуда у опште доводи у свезу Србију с Калајем?! Биће да је *Калај наручио пут и путопис и овога вајног новинара, као и познате чланке у „Малим Новинама“, како би и делегацијама и Европи замазао очи писањем једнога баш српског и једног западног новинара.* Ми знамо врло добро *како* се пишу ти чланци, у којима је реч о Калају, па за то не ћемо ни о овој енглеској новинарској накази опширније да говоримо, јер да јој је до правде, објективности и истине стало било, она би пошла у Босну, да се на лицу места увери, је-ли **народ** тамо задовољан са том узор-управом Калајевом, а не би пошла Калају по — „информације“! Толико тој новинарској величини!

А пештанску и бечку штампу, која је са таком радошћу донела овај „путопис“ Норманов, питамо: зашто није донела на пример и Гледстоново писмо о Црној Гори и писма Адолфа Смита о Србији? Јер и Гледстон и Адолф Смит су баш ове године писали о ове две српске државе, и обојица су Енглези, и ако се не варамо, нешто чувенији, него Норман. Гледстон и Норман!!! Него горњој чивутској штампи *годи* оно, што једна непозната индивидуа *за новце* пише, па за то о том јавља својој публици, а не мари за оно, што један Смит и један Гледстон *из убеђења* пишу, а не јавља просто за то, што јој то не годи.

Грехота би било о овоме још писати. Ми смо само хтели да известимо читаоце о најновијој реклами Калајевој, а горња

Тамо је двор, тамо су сомитети српске политике, науке, журналистике, књижевности и вештине. Тамо су услови да се свет интересује. Друго је Београд, а друго Нови Сад.

— Имате право, драги господине. Али се *мора почети* и овде. Ево прилике за то. Приредимо ову изложбу. Заинтересујмо пријатеље и пријатељице. Доведимо их, пишимо о томе. Говоримо. Ето почетка.

— И имате право и немате. Него ја се морам журити. Но добро би било да говоримо о томе с г. Хаџићем, дром Савићем и другом господом, па онда да јавите г. Јовановићу.

— Soit! рече г. С. Стиснусмо руке и одосмо.

Састајали смо се, удешавали, разговарали и договарали. Морални и материјални бице био је склопљен, али — с великим дефицитом. Г. Јовановић је међу тим телеграфски ургирао одговор. И док смо се решили да му одговоримо: *„Немојте долазити. Писмом опширније“* — он је већ био у Новом Саду.

Е сад шта је, ту је. Заузећемо се својски да смањимо дефиците.

Госп. Јовановић мисли сигурно, да је Нови Сад оно, што и Београд. Ах, Београд и — Нови Сад!

* * *

Монотонија живота у Новоме Саду била је за часак угодно прекинута овом изложбом. Нека нико од мене не тражи опширне стручне оцене о њој. Квке Бечлије, којима ово пишем, такав ја Ранцони.

У дворници хотела код „царице Јелисавете“ били су веома укусно намештени радови г. Јовановића, који с г. Убавкићем сачињава вајарски дуо у нашем народу. Били су ту изложени по готову сви радови нашега уметника, почевши од мањих и ситнијих, па до највећега и најлепшег, до *косовскога споменика*.

Вешто длето г. Јовановића исписало је ликове многих наших знанаца. Ту су ликови наших покојника: Вука, Ј. Суботића, Јована Бошковића, Љубе Ненадовића и т. д. Ту су слике и наших живих познаника, и међу њима Змаја-Јовановића. Гледали смо разне слике њихове, бојама израђене, али је ово прва прилика била, да видимо њихове црте *онаке*, каке смо их у животу виђали. Немо смо стајали и дивили се, како је вешта рука нашега уметника умела да даде свакоме лицу онај *израз*, који се огледао и огледа на лицу наших познаника. Озбиљност Вукова продире ти у срце и нехотице ти мами респект и поштовање. Благо лице и вечити осмејак на лицу Љубе Ненадовића, па тек оне црте Бошковићеве, које су одавале доброћудност и племениту душу његову, као да су на ново оживеле под руком Јовановићевом. Па тек онај лик милога синчића вајарева, малога Мирка! Дивно лепа, правилна глава једнога дечака! Само нешто озбиљна за његово доба, његову невиност. Озбиљна? велите. Загледајте се боље. Та то ће се дете насмејати. Анђелски благ осмејак је то, а не озбиљност. Опсена! шапћете Ви на то. Не, не — вешто длето у вештој руци исписало је тај лик, ту слику. Вештина је то, а не опсена. Тај *верни израз на лицима* наших умрлих и удаљених познаника, у који се загледате, те вам се чини, да ће кроз који час оживети тај израз — та верност његова, то је оно, што нас занесе и одушеви, те се морамо да поклонимо длету, које је ону мртву материју умело да оживи, да јој улије живота.

Ту су и вешто израђени ликови краља Александра Андре Николића, проф. Богдана Поповића и т. д. и још неколико глава, студија нашег уметника, (од којих је једна, својом лепотом, нарочито занела г. С-а.)

Али када се ми дивимо уметнику, који је својим длетом умео верношћу, која фрапира, да изреже лица и ликове, које је пред собом имао и гледао, и у тим ликовима да оживи оне црте, које откривају душу човечју, када се томе дивимо, и када и ту назиремо искру праве божанске уметности — шта тек да кажемо за оне работе, где уметник није имао модел жив пред собом, већ га је уочио у оном другоме, у оном идеалном свету, у коме се креће. Ако је вештина *верно* исписати лице онога, чију слику имамо пред собом, или онога, што седи пред нама, онда је двострука вештина *замислити* слику, па је тек онда изнети, и то изнети, да у тој створеној слици сјаји дух уметников да се огледа у њој зенит вештине, без које нема праве уметности, да се огледа *идеја*, која невидима живи у оној слици, у оном кипу, и чини правога вештака вештаком, као што и душа невидимо живи у телу и чини човека човеком. А наш је Јовановић и у томе прави вештак И ми смо му захвални, што нам је донео слику, у којој се огледа дух његов и узвишена идеја његова — *споменик косовски*, који би баш са величанствености своје идеје и ванредне технике требало да краси Београд, који је и тако сиромашан у работама ове врсте, а не Крушевац, и ако би — радо признајемо — приличније било, да споменик овај Крушевац краси.

На високоме стубу, који се диже на темељу споменика, стоји вила, чије лепе, правилне црте и достојанствена озбиљност тако дивно приличе овом тужном но узвишеном споменику. Млади српски борац Бошко Југовић са верно израженим цртама младога мученика, умирући пада у наручја вилина, а она му прима алај-барјак са крстом часним, а десном руком држи у висини венац да њиме окити главу јунака-мученика. Идеја је јасна и очигледна. Млада Србија умире на Косову, но умирући предаје знамења вере свете и слободе златне *идеји српској*. Хармонија између узвишености идеје и савршенства израде до најмањих детаља, тако је грандиозна, да човек не може да се прибере од силнога и свечаног утиска. Паризлија један Калкомбе (Galcombet), чији се лик и госпође му такође налазио у овој изложби, био је тако занесен лепотом идеје и израде, да му је наш Јовановић морао израдити у маломе модел ове слике.

Па када је та дивна слика могла онако да усхити једнога Француза, који је у њој ценио само уметност, како да не доведе до усхићења нас, који у тој слици гледамо и нешто више, нешто узвишеније — вештачком руком једнога модернога уметника Србина оличен онај јединствени моменат из прошлости народа нашега?!

Тако је млада, тако пуна живота била и Србија, као овај млади и лепи, овај господскога соја и колена беспрекорни витез косовски. А тако је узвишена, тако достојанствена — као бела вила — мисао српска. Осећаји побожности струје по срцу Србинову, када погледа на ову

штампа нек и даље ужива и експлоатише плаћене чланке проблематичних новинара. Поштен и паметан свет неће ни тако на *ше* и *таке чланке* ни у будуће главе окретати!

— **Чудна забрана**. Под Калајевом ером догађају се у Босни и Херцеговини свакојака чуда и покори. Таково једно чудо је и најновија манифестација Калајеве политичке „мудрости“, а то је забрана књиге „*Целокупна дела Љубомира П. Ненадовића*“. Шта је Калаји нашао да инкриминира у делима пок. Љубе П. Ненадовића, не знамо; али кад Ненадовићева дела ни за Турску нису забрањена, онда је најмање било разлога забранити их за окупиране земље. Биће да је Калаија при овом кораку руководила она „љубав“, коју он према Србима и свему, што је српско, показује од како је стао на чело управи у Босни и Херцеговини.

Политички преглед.

— Бивши уг. министар просвете барон **Роланд Етвеш** заситио се политике у либералном табору, те се одрекао свог посланичког мандата у Керменду. Барон ће одати се сасвим својој катедри физике на универзитету, где је до сада стекао светског гласа.

— **Избор у Ступави.** Сам владин „Пестер Лојд“ признаје поводом скандалознога избора у Ступави, да се од војске, која је два дана и две ноћи држала у шаху бираче мађ. пучке странке, разболело преко шездесет момака, а од бирача пучке странке леже њих седамдесет. Кад су владини листови писали, да им тако и треба, јер су то приврженици пучке странке, да су *панслависте*, дозлогрди то већ и шовинистичком „Budapesti Hirlap“-у, који на ту писанију владиних листова одговара: „Знамо, да су (ти бирачи) такови, али знамо и то, да су то били људи и угарски држављани. Која држава тако поступа са својим поданицима, та нека се одрекне тог, да јој поданици буду одани, да верују њој а не другом коме.“

— **Турска**. У Цариград су стигли посланствима консулски извештаји с турског Истока, да у крајевима, где су избили немири, *влада велика невоља*. Глад тек што није избила у неким покрајинама, а у опљачканим крајевима већ сада многи умиру од глади. Ако се одмах не пружи помоћ, може ове зиме две трећине становништва у тим вилајетима помрети.

— **Италија**. Тешка неудаћа италијанске војске у Африци поразила је јако кругове у Италији. Незадовољни су са генералом Баратијеријем кога су до мало пре. због малих успеха му у Абисинији, у звезде ковали; сад су позвали у Рим генерала *Балдисеру*, који је некад био гувернер еритрејске колоније. Да ли ће Балдисера што помоћи притешњеној војсци у Африци, видећемо. Али судећи по огромним спремама абисинског негуса Менелика, тешко де ће Италијанци моћи успети, и то тим мање, што немају најпотребнијег средства за рат, а то је — *новац!*

— **Шпањолска.** У шпањолској је већ од дуже времена потајна министарска криза постала сада акутном, што није нимало чудно у овим жалосним приликама, у којима се налази ово некад поносно краљевство. Прекјучер су наиме три члана кабинета, министар финанција, правосуђа и јавних радња предали своје оставке, те се одатле очекује демисија целога кабинета. Како смо већ споменули, криза се је већ од дуље времена спремала. У опште се у јавном мњењу чинила садања влада одговорном за досадање неуспешно војевање на Куби, с којега цео народ постаје тако рећи нервозан и узрујан до крајности. Уз то придошле су још многобројне и тешке тужбе, којима може у једној тако лоше управљаној земљи, као што је Шпанија, опозиција вазда свакој влади чинити неприлика. Међутим би се био преко ових неугодности министар председник Кановас де Кастиљо могао протурати, да није недавно откривена силна саблазан због корупције у мадридском град. заступству. У ове прне послове био је уплетен и пређашњи начелник Мадрида, Бош, који је у данашњем кабинету постао министар јавних радња. Кановас де Кастило мислио је, да га мора штитити, а то тим више, што је Бош интиман пријатељ Робледов, а кабинет се једва без помоћи Робледове фракције може у комори одржати. Јавно мњење у земљи међутим неће да зна и чује о таковим обзирима тактичног опортунитета, као што се то види и из мадридскога митинга од прошле недеље. На њему је закључено, да Бош одмах има одступити, а евентуално и цео кабинет, ако би се слагао са компромитованим бившим начелником Мадрида.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 4. децембра 1895.

— **Концерат с дилетантском представом**. Овдашње врсно читаоничко певачко друштво приредило је јуче, 3. (15.) о. м., у Дунђерсковом позоришту концерт, скопчан са дилетантском представом „Прилепиво“. Интересовање за овај концерат било је врло велико, а то се видело и отуда, што су ложе за кратко време све распродате. Дунђерсково позориште било је то вече дупком пуно а нарочито је овдашња наша интелигенција у пуном броју посетила ову вечерњу забаву. Сваки је жељно очекивао почетак. Вредни приређивачи су заиста оправдали и овога пута онај лепи глас, који су до сада стекли. Како песме, тако и представу извели су приказивачи на потпуно задовољство многобројне публике. Свака песма је отпевана складно и прецизно, а морамо нагласити да је и избор песама врло добар. Но најсветлија тачка овог вечера је представа „Прилепчиво“ Вредни дилетанти, види се, прегли су из све снаге, да створе складан приказ, што им је и потпуно пошло за руком. Од женских приказивача одиграле су своје улоге врло добро гђце: Д. *Васиљескова* (као Берта Штулмова, саветниковица), Марија и Ана *Стерио*, но игра гђце Даринке *Калићеве* и гђце М. *Брежковекове*, признајемо, изненадила нас је Госпођице су играле тако савршено и таком уметничком рутином, да смо мислили, е гледамо на позорници не дилетанткиње, него праве, извежбане глумице Па и мушки приказивачи трудили се, да у свему буду равни женскима. Г. г. Ст. *Душановић* као потпоручник Селденек и А. Ст. *Ловић* као заставник Селденек играли су у сваком погледу изврсно. Кретање, мимика, интонирање у говору беше сасвим природно, баш као да им овај приказ није првина. И остали мушки приказивачи (г К П. *Миросављевић*, Св. *Костин*, М. *Савин* и К. *Станковић*) допринели су својом игром, да је представа добро испала и да је публика потпуно задовољна отишла из позоришта. Моралан успех је сасвим постигнут, а и материјалан је врло добар. Како чујемо; пало је само од улазница *242 фор. 30 нов.*, а добровољних прилога 59 фор. 25 нов., свега 301 ф. 55. нов. По одбитку издатака око приређивања овог концерта, биће чистог прихода преко 200 фор. То је заиста леп успех!

После представе у позоришту отишли су певачи и певачице у гостионицу код „Јелисавете, где се у певању и игрању провађало у најбољем расположају далеко после поноћи.

Овој врсној дружини певачкој можемо само честитати на овако лепу успеху у сваком погледу. Нека и од сада показује таке исте воље и вредноће око српске песме, па јој је и у будуће успех и признање од стране свесног грађанства осигуран.

— **Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња** одредила је из чистог прихода последње своје забаве 150 ф на одело сироте школ. деце, 80 ф. на божићни дар сиротим удовицама и 10 ф. на варошки убоги дом „Валеријанум“.

— **Божићни дар**. Врло леп божићни дар спрема српској деци књижара М. Поповића. Дала је наиме у штампу Хофманову приповетку: „*Под Ледом.*“ Као све Хофманове приповетке тако и ова пружа обилате поуке и забаве; ко дакле хоће да своју и другу децу о божићњем благдану у истини обрадује, нека зна, да ће ова топло препоручена књига бити још пре материца готова.

— † **Даница Мартиновићева** учитељица из Тиса-Хиђоша, која је прошле године замењивала у Нов. Саду учитељицу у I. жен. разреду, преминула је 29. новембра у В Кикинди у свом родном месту. Беше добре и питоме нарави, омиљено девојче а беше се свим жаром одала школи и настави, и смрт је прекиде, те није могла своју љубав према народу да развије у већој мери. Бог да јој душу прости!

— **Пронађен крадљивац**. Пре смо донели вест, да су порезно звање сенћанско непознати зликовци хтели да похарају; тамошња полиција после дуге истраге уђе у траг крадљивцу у лицу неког Славнића у Чуругу. Против Славнића сведочи један човек из Жабља и један из Фелдварца. Славнић је прошлог лета наговарао Фелдварчанина на заједничку похару касе дрворезаца Марковића и Брауна у Сенти. Посведочено је даље, да је Славнић баш у оно време, кад се похара порезног звања догодила, у Сенти био.

— **Лаза К. Лазаревић на словачком језику**. Красна приповетка нашег неумрлог приповедача Лазе К. Лазаревића „У добри час хајдуци“, преведена је на словачки језик у подлистку ваљаног листа наше браће Словака „Národnie Noviny“, што излазе у Турчанском Св. Мартину.

— **Нов лист**. У *Београду* покрећу људи из либералне странке нов недељни књижевни реви, под насловом „Будућност.“ Лист ће обрађати поглавито пажњу на опште интересе Српства.

Новости са стране.

— **Предавање о помађаривању имена**. Професор славистике на бечком универзитету др. Матија *Мурко* држао је у бечком антрополошком друштву врло интересантно предавање о *помађаривању имена*. Предавање је примљено веома великим допадањем.

— **Утакмица на шаху у Петрограду**. Ономад је започела у Петрограду велика борба између четворице најгласовитијих шахиста, који су приликом последње утакмице у Хастинксу у Енглеској добили прве награде. Та четворица јесу: млади Американац Хенри Пилсбери, генијални Рус Павле Чигорин, Емануел Ласкер и Виљем Штајниц. Борба у Петрограду трајаће 40 дана, а први победитељ добиће наслов „champion of the world“, „првак на свету“. Сваки од њих играће са сваким од остале тројице по 6 партија, дакле свега 18 партија. Играће се сваки други дан од 2 до 6 сати после подне и од $^1/_2$8 до $^1/_2$12 сати у вече. Прва награда износи 50 фунти штерл., друга 30 фунти, трећа 20 фунти, а четврта 10 фунти. За сваку реми-партију добивају противници по 8 фунти штерлинга, а за сваку изгубљену партију по 1 фунту штерл. На тај начин добиће и онај, који изгуби свих 18 партија 18 фунти. Петроградски клуб шахиста плаћа све путне трошкове шахистама и све трошкове у Петрограду и приређује велики банкет. Из Петрограда сад јављају да је *Пилбери* победио у 33 потеза *Ласкера* а *Чигорин* у 38 потезова *Штајница*.

— **Пораз Италијанаца у Африци.** Римска „Агенциа Стефани“ саопштила је опширно бројавни извештај генерала Баратиерија из Масаве о поразу, што су га Италијанци претрпели код Амба-Алаџиа. Борба је започела 7. децембра у $^1/_2$7 сати у јутро. Војсвом је заповедео мајор Тозели, а имао је уза се 2450 урођених војника и једну батерију. Рас-Олие, један од вођа шоанске војске, навалио је са 7000 Шоанаца на Италијанце. На центрум је навалило 15.000 Шоанаца под водством Рас Микаела и Рас-Маконена. Међу првим пали су поручници Молинари и Барале, а Мацеи је допао тешких рана. У 9 сати послао је Тозели компанију Рици у окршај, али мало касније стигла је вест, да Рас-Алула и Рас-Мангаша хоће да обиђу италијанску војску. С тога је Тозели дао налог, да се сва војска скупи и повуче натраг према Амба-Алаџију. Узмак је започео уз непрекидну пуцњаву и борбу у 1 сат Италијани су

слику — на витеза и на вилу. Витез и вила, пролазност и вечност, смрт и живот. Умире витез, али ту је вила која живи и смрт витезову увенчава — умире Србија али живи мисао вечита, као и вила.

Ево и сада кад ово пишем ја погледам на слику споменика, коју ми је господин Јовановић дао за успомену. Ја је гледам и погледам, и не могу никако довољно, да је се нагледам. Не могу да се нагледам младога, светитељског мученика, а да у очима не осетим капљице које сузама зовемо, када помислим, *кога* то лице преставља. А кад ми тужан поглед са лица младога витеза падне на ону узвишену, достојанствену вилу, ја и опет осећам сузе — сузе радости и нада. О, ти светитељко, ти вечита вило српска, мален је народ твој, али су велики песници његови, који су ти певали, и велик је вајар његов, који нам је својом родољубивом руком из мртве материје израдио и приказао лик твој, како га само његово уметничко око може да уочи у ономе идеалном свету, у који ми обични смртни не можемо да загледамо.

Испод те главне слике стоје с десне и леве стране стубу споменика две слике и прилике. Женска једна, млада и лепа, пуна здравља и једрине. Глава јој је ловором увенчана, на снажним грудима блиста јој двоглави бели орао Душанов, десну је своју лепу руку дигла у вис, а у левој снажно држи овенчани мач. И да вам не кажем, знаћете, да је то — *Србија*.

Друга је слика — слика *гуслара српскога*. Старац, озбиљна, суморна лица с дугом косом и дугим брнима, у дивноме руху народноме, превлачи гудалом преко струна од гусала, са којих говори прошлост народна.

И ако не бих могао рећи, која је слика лепша, вернија и узвишенија, гуслар или Србија, ја бих ипак имао на ову замисао једну скромну примедбицу, но дај Боже здравља, из нечу је, када будем опширније писао о радовима нашега Јовановића.

И сад треба да завршим. А истину да кажем, жао ме је завршити. Ма како да је овај мој опис слаба слика Јовановићевих слика, мени је жао завршити и тај опис. Ако је моје перо слабо, узвишено је оно длето, које је исписало слике, које никако да ми се уклоне испред очију.

Ако је истина — а да је истина, не може бити сумње — да је савршенство уметности: хармонија између идеје и технике, онда је наш Јовановић уметник par excellence. Али је он и нешто више. Код њега не ради само ум и руке, већ и срце. Идеје његових слика, а особито косовскога споменика прожете су таковим чистим, прекаљеним и узвишеним родољубљем, да нам оне не само узносе наше осећаје за лепо и узвишено, него нам узносе и осећаје поноса народног.

И ја знам, да не говорим само за себе, већ да говорим за све оне, који су били и уживали у изложби, када и овим путем захвалим госп. Ђоки Јовановићу, што нам је био и пружио уживање оку и срцу српскоме.

* * *

Изложба је трајала била три дана, па је затворена. Читава новосадска интелигенција, и лепи и лепши пол, и старо и младо, и читава новосадска омладина и с гимназије и са више девојачке школе — све је то било на изложби, све је то са живим интересовањем гледало и дивило се сликама нашега уметника.

Седели смо и опет у читаоници г. С. и ја. На једаред дође г. Јовановић, да узме збогом. Говорили смо о његовим дивним сликама. Казали смо му, како је одушевио Новосађане. Он је фактично пожњео огроман моралан успех, и био је свестан тога и поносио се тиме.

— Одиста, говорили смо му г. С. и ја, да вам истину кажемо, и ми смо изненађени и одушевљени и одзивом и интересовањем новосадске публике. Одзив је новосадске српске публике одиста премашио свако наше очекивање. Наравно од Новога Сада не можете изискивати оно, што вам Београд може дати, али помислите Београд и — Нови Сад!

Господин је Јовановић на то ћутао и био очигледно потпуно задовољан моралним успехом своје изложбе у Новом Саду, и с најпријатнијим је успоменама оставио своје родно место.

— Видите, поче г. С., када се наш драги гост удалио, какве смо песимисте нас двојица. Не друго, већ смо се огрешили о наше земљаке и — земљакиње. Мораћемо гледати од сада чешће да приредимо таке изложбе српских уметника. Наша публика има очигледно и интересовања и разумевања за уметност. И свака ће јој така изложба само подићи то разумевање и интересовање.

— Имате право. Дакле онда морамо од сада гледати, да јој чешће пружимо тако задовољство.

— У колико од нас зависи.

— То се разуме. И у колико се може. Да смо ми, драги мој, у Београду, хојхој, онда би лако ишло, али ово је — Нови Сад.

— Све једно Београд ће терати то у великом стилу, а Нови Сад у малом. Ми ћемо га имитовати...

Још смо мало говорили, па се растадосмо. Сутра-дан донесе ми г. С. 238. број „Трговинскога Гласника“ београдскога и показа ми смешећи се ову белешку:

„**Пречи је циркус.** — Г. Ђока Јовановић вајар отпутовао је у Нови Сад, да тамо приреди изложбу својих радова, који су овде изложени били у Грађанској Касини. Може се честитати Новосађанима, што су се показали тако пажљиви према овоме српском уметнику и позвали га, да им покаже своје доиста уметничке радове. Међу тим, кад је г. Јовановић с великим новчаним жртвама донео из Париза своје радове и приредио нам у Београду једну вајарску изложбу, Београђани су бриљатно показали своју немарност према овоме Србину — уметнику! — Ну, у исто време, кад је г. Јовановић отворио своју изложбу, отворен је и Велики Циркус Сидоли, и све што је најотменије и најинтелигентније у Београду потрчало ја да види „Велики Балет“, „Водену Пантомину“ или „Дворове Аркадија!“ — Па јест, мора се признати, да је пријатније видети лепушкасте балеткиње у трикоу или глупог Августа, но хладну бронзану статуу Српске виле, Бошка Југовића или Гуслара!“

Сад боме нећу рећи: Београд и — Нови Сад! Боље је да кажем Нови Сад и — Београд!!

Др Б. С.

изгубили путем мало не све врсније војнике и вође. Још су уз Тозелиа стајали само Ангера, Перзицо, Бодрера и Пагела. Дошавши на пут у Антало, заповедио је Тозели, да се сви његови преостали војници скупе и да ударе путем у Макају под водством Бодрере, а сам се стави на супрот непријатељу. За час пао је Тозели са својим пратиоцима мртав, а Бодрера је с преосталим пошао у Адеру генералу Аримондију. Басела и Бацани су спасени. Од Тозелијеве колоне једва се спасла стотина. Шоанци су изгубили до 600 мртвих и рањених. Неслужбени листови сумњају, да је пораз још много већи и тежи, те да се Баратиери неће моћи сјединити са Аримондијем.

НОВИЈЕ.

БЕЧ. 3. децембра. О имен-дану руског цара Николе, 6. о. м. по н. кал., биће свечан обед у бечком владалачком двору, па ће на исти бити позван и руски посланик гроф *Капнист*.

СОФИЈА, 3. децембра. Као што „Свобода“ јавља, посланик *Табаков* ће поднети собрању интерпелацију и у истој тражити од владе обавештаја у убиству Стамбуловљеву.

МАДРИД. 3. децембра. Гувернер шпањолске банке гроф *Тајадо Валдосера* именован је за министра правде, а председник државног већа *Синарес Ривас* за министра јавних послова.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника.“

Радња синода.

СР. КАРЛОВЦИ, 4. децембра. (Од нашег извештача). Јуче је синод наставио свој рад од пређашњег заседања, те зато није било свечаног отварања седнице. Епископ Мирон налази се овде од уторника Епископ Михаило стигао је прекјуче, у суботу. Јуче у недељу била је прва седница, данас друга и уједно је синод закључио свој рад. Свршен је избор епископа будимског. Седница је трајала до после једног сата. За епископа изабран прота будимски Јеремија Мађаревић. Вршачка дијецеза не ће се попуњавати. Мађаревић је изабран као компромисан кандидат мађарске владе и наших архијереја. Комесара није било.

* * *

БУДИМПЕШТА, 4 децембра. У данашњој седници заступничке куће поднео је домобрански министар барон Фејервари законски предлог о мировини војничке сирочади.

БУДИМПЕШТА, 4. децембра. Министри су данас отпутовали у Беч, да поднесу владару извештај о хиљадугодишњој прослави. — Преговори о поравнању између Аустрије и Угарске почеће тек после нове године.

ШОПРОН, 4. децембра Овде је у градску репрезентанцију изабран неки берберин и вођа социјалиста овдашњих, по имену Жомбор. То је учинило приличну сензацију.

ДЕВА, 4. децембра. Конституисао се одбор за кандидацију приликом варошких избора. Румуни се држе сасвим пасивно.

ЗАГРЕБ, 4. децембра Данас је завршено саборско заседање. У данашњој седници саборској интерпелисао је заст. Е. Барчић због неправде, коју Хрвати на Ријеци трпе од гувернера тамошњег грофа Бањанија.

БЕЧ, 4. децембра. Данас је примио министар-председник Бадени русинску депутацију, која је онамад дошла у Беч да се тужи на неправилности при галичким изборима. Бадени је изјавио, да ће Његово Величанство примити њих шесторицу из депутације.

БЕЧ. 4. децембра. Његово Величанство краљ примио је данас министра трговине Данијела, који је после аудијенције посетио аустријског министра трговине барона Гланца. — Затим је Данијела примио надвојвода Карло Људевит.

БЕЧ, 4. децембра Независне социјалисте сазвале су данас збор, на коме се држали таки говори, због којих је полиција морала растерати тај збор. Неки књиговезац је викнуо: „Живела анархија!“ ,због чега су га ухапсили.

ЦАРИГРАД. 4. децембра. Данас је други руски ратни станични брод ушао у Дарданеле.

ЦАРИГРАД, 4. децембра. Султан је издао ираду, у којој заповеда, да се нештедимице прогоне и најстрожије казне разбојници, паликуће и убице. Војска има да оружјем спречи убиства. Они, који улицом носе оружје, биће стављени пред ратни суд и осуђени.

ЛОНДОН, 4. децембра. Министар председник Сализбери није хтео, с гледишта општег интереса, да прими депутацију јерменских Хришћана

ЊУЈОРК, 4. децембра. Полиција је забранила збор, који је сазвао познати немачки антисемита, ректор Алварт. На Алварта је светина бацала труле јабуке.

Трговина.

НОВИ САД, 4. (16.) децембра. 1895. г. (Извештај семенарске радње Војина Јовановића)

Цене рани нису се ни код ког артикла променуле.

Плаћало се:

Шеница прва роба 6.15—20 н., средња 6. ф.—6 ф. 10. Наполица 5 ф. 80—90 н. Кукурув у клипови 2 ф. 35—40 н. Окрањен 3·25—30 н. Чинквантин у клипови 2 ф. 40—45 н., окрањен 3 ф. 40—45 н. Зоб 5 ф. 20—30 н. Јечам 4 ф. до 4 ф. 10 н. Муар 5·50—6 ф. Проја 4 ф. 20—30 н. Пасуљ бели 8 ф. 20—30 н., жути 7 ф. —7 ф. 50 нов. Све од 100 кила.

*

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 4. (16.) децембра 1895.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 71 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 68 н.
Дукати од 20 франака . . .	9 ф. 60 н.

432 1—1

†

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Поводом смрти и укопа наше добре матере, односно мајке и прамајке

АНЕ Х. СТОЈАНОВИЋКЕ

рођ. Васиљевић

многи сродници, пријатељи и познаници изјавише нам своје саучешће. За дужност своју сматрамо, да овим путем свима нашу највећу захвалност изјавимо, а на име: овдашњем часном свештенству с. преч. г. протом С. Стојшићем на челу, које при опелу чинодејствоваше, славном српском црквеном певачком друштву, трговачкој болничкој задрузи и свима, који присуством својим при опелу покојници последњу почаст одаше.

У *Панчеву*, 28. новембра 1895.

Ожалошћена породица.

Огласи.

Самовар

права руска машина за кување теја из творнице *Н. Ј. Баташова у Тули.*

Прави руски тој

од *Василија Перлова и Синова* у *Москви* у оригиналним пакетима, што су спаковани под руским држ. надзором, а на њима је руска државна трака. Уз најсолиднију послугу нуди

Јов. Перла Син

408 2—2 *Мошоц* (Turócz m.)

Стечај.

Расписује се стечај на *једно* упражњено стипендијско место из *задужбине Нестора Димитријевића* са годишњом стипендијом од 150 фор. а. вр., за ученике доње гимназије.

Ко жели то место тражити, ваља да приложи својој молбеници: 1. крштено писмо; 2., школска сведочанства од последње две године; 3., сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви, и 4. лекарско сведочанство о здрављу инакаламљеним богињама.

У смислу последње воље завештачеве имају првенство на стипендију из ове задужбине синови и питомци браће му Кузме и Ћире, даље сродници оснивачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из В. Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендије у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје четири недеље дана.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Од књижевнога одбора „Матице Српске,“ у Новом Саду 21. новембра (3. децембра) 1895.

Председник „Матице Српске“

Милош Димитријевић

423 2—3 кр. саветник.

ПОЗИВ.

На куповину лозова XI. кола Српске држ. кл. лутрије. Од издатих 30000 срећака има 15000 згодитака, од укупне суме **3,208.500** динара који се имају извлачити у току од 5 вучења.

Цена (1/1)	цела срећка	стаје	24 динара,
„ (1/2)	половина	„	12 „
„ (1/4)	четвртина	„	6 „
„ (1/8)	осмина	„	3 „

Главни згодитци има *дин.* **150 000, 75 000 40.000**. 35.000, два по 30.000, 25.000, два по 20 000, четири по 15.000, пет по 10.000, десет по 5000, двадесет по 2500, сто двадесет по 1000 као и мноштво од 500, 400, 300 и т д.

Молимо учтиво оне, који би желели учествовати у овој *великој лутрији*, нека нам изволе новац за њихове поручбине послати поштанском упутницом са означењем тачне адресе.

Прво вучење биће 4 јануара 1896. год.

У случају већег згодитка, по жељи играча, држаћемо име у тајности

Горње срећке продајемо и са гаранцијом.

План игре као и детаљне услове за гаранцију шаљемо сваком играчу бесплатно.

Наша радња била је од увек срећом праћена, тако да на прошлом X. колу главни *згод. од дин.* **150,000, 40.000.** и **20.000** као и мноштво мањих згодитака од 5000, 2000, 1500, 1000 дин. и т. д. добили су из наше радње, с тога с правом може сваки играч да се нада, ко купи непосредно из наше радње срећке, да може лако доћи до каквог већег згодитка.

За брзу и солидну услугу јамчимо

Мордохај Коен и Син

мењачи и овлашћени продавци краљ. срп. држ. кл. лутрије

417 2—5 Београд.

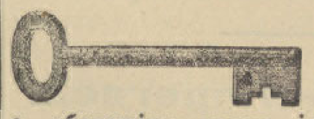

ШИХТОВ САПУН ЗА ПРАЊЕ

с обележјем кључа је **најбољи** Свагде се може добити. 375 8—9

СРПСКА БАНКА

У ЗАГРЕБУ

АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ 9,000.000 КРУНА.

ПРИМА НОВЧАНЕ УЛОГЕ

НА ШТЕДЊУ И ПРИПЛОД

ЗА КАМАТУ ОД 4% ЧИСТО

(БЕЗ ИКАКВИХ ПОРЕЗА ИЛИ ОДБИТАКА)

Могу јој се слати и страни новци, које она под најповољнијим условима преобраћа у аустр. новац.

Осим тога Српска Банка ради све солидне банковне послове и извршује их тачно и брзо.

411 4—52

ЖЕНСКИ САЛОН.

Част ми је п. п. госпођама и госпођицама из места и са стране до знања ставити, да ћу за долазећу балску сезону, као и до сада, изванредно апартне и елегантне тоалете израђивати, а нарочито ове сезоне, пошто сам сортирата најновијим сваковрсним ауфпуцима, тако исто израђујем плишке зимње јакне са целокупним прибором од ф. 50·— па до ф. 150.— са Хермелин поставом, као и остале познате код мене елегантне венчанице, разне тоалете и костиме.

За многобројне наручбине моли

ЈУЛКА ПОПОВИЋ

429 1-3 Главна улица број 1.

Мали ресикр — Велика добит.

КРАЉЕВСКО СРПСКА

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

ЗА ПРИВРЕДНЕ ЦИЉЕВЕ

Отворен је упис на 11-то коло српске држ. класне лутрије.

И ово се коло састоји из пет класа, у којима играју **30 000** срећака са **15.000 згодитака**, дакле половина сигурно добија.

Главни су згодитци: 1 од 12.000, 4 од 15.000, 2. од 20.000, 1 од 25.000, 2 од 30.000, 1 од 35.000, 1 од 40.000, 1 од 50.000, 1 од 75.000 и 1 од

150.000 ДИНАРА.

Остали су згодитци *од 10.000 па на ниже.*

За исплату згодитака јамчи српска држава.

Цена је срећкама за све класе подједнака, и то: 1 цела стаје 24 дин., 1/2 12 дин., 1/4 6 дин., 1/8 3 динара.

Планове и потребна објашњења шаљу на захтев бесплатно

Радовановић и Мијаиловић,

Београд — Србија.

Стране новце примамо по дневном курсу.

404 3—5

Свака друга срећна добија. — Ко ресикра тај добија.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Ђорђа Ивковића у Новоме Саду.